

Zbigniew Kopociński¹
(Żary)

Krzysztof Kopociński²
(Żary)

Polemika z recenzją książki *Horka – łůżycka Golgota słuźby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego*

Z uwagą przeczytaliśmy recenzję naszej książki pt. *Horka – łůżycka Golgota słuźby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego* autorstwa Zuzanny Woszczerowicz (Woszczerowicz 2022: 257–260), która ukazała się na łamach „Zeszytów Łuźyckich” [„ZŁ”, t. 57 (2022), s. 257–260 – red.]. Bardzo cieszy nas zainteresowanie tą publikacją naukowców, którzy na co dzień działają na innym polu badań niź historia medycyny czy historia wojskowości.

Miło nam, że autorka recenzji docenia fakt, iż w publikacji zawarliśmy skany dokumentów archiwalnych, fotografie, mapy i szkice sytuacyjne. Podzielamy również jej opinię wyrażoną w zdaniu: „Zaletę monografii stanowi fakt, że wydano ją w dwóch językach – polskim oraz niemieckim, dzieki czemu jest przystępna także dla niemieckojęzycznych czytelników” (Woszczerowicz 2022: 258, 260). Należy natomiast uzupełnić informacje podane przez autorkę recenzji odnośnie wykorzystanych przez nas materiałów źródłowych. Napisała ona bowiem: „Zgromadzone i przeanalizowane zostały także liczne materiały w postaci dokumentów pochodzących z polskich archiwów państwowych, kościelnych oraz ze zbiorów prywatnych” (Woszczerowicz 2022: 260). Zdanie to może sugerować, iż nie sięgnęliśmy do archiwów zagranicznych, a tymczasem jako pierwsi badacze tej tematyki skonfrontowaliśmy zapisy zawarte w polskiej dokumentacji z niemieckimi archiwaliami zgromadzonymi w Archiwum Parafii

¹ ORCID 0000-0002-0973-3265

² ORCID 0000-0002-4920-697X

Rzymskokatolickiej pw. Świętych Apostołów Szymona i Judy w Crostwitz [górnoluz. Chróścicy – red.] w Niemczech, co czytelnie zostało przedstawione w bibliografii (Kopociński Z. i Kopociński K. 2021: 164, 325–326).

Autorka recenzji nie jest historykiem wojskowości i historykiem medycyny, toteż raczej na co dzień nie posługuje się terminologią z zakresu tych dwóch dziedzin, stąd zapewne pojawiły się w jej recenzji pewne błędy wymagające sprostowania. Napisała ona m.in.:

Poruszono w niej kwestię kolumny sanitarnej należącej do 9 Dywizji Pancernejszego Wojska Polskiego. Pod koniec kwietnia 1945 roku, w trakcie operacji łuzycyjskiej, której celem było przełamanie obrony i rozbicie sił niemieckich na południe od Berlina, kolumna ta stacjonowała na terenie Łuzyc, gdzie została zniszczona przez wojska hitlerowskie. Śmierć poniosło około 300 osób, głównie rannych żołnierzy oraz medyków. (Woszczerowicz 2022: 257)

Autorka recenzji błędnie interpretuje skrót używany w publikacji dla określenia dywizji piechoty (DP), uznając, iż oznacza on dywizję pancerną, choć w monografii w wykazie skrótów jest czytelnie i prawidłowo opisany (Kopociński Z. i Kopociński K. 2021: 194). Można odnieść wrażenie, iż przedstawioną przez nas kolumnę sanitarną zorganizowaną przez 15 samodzielny batalion sanitarny (sbs) 9 DP autorka recenzji postrzega błędnie jako oddzielną jednostkę wojskową, „która stacjonowała na terenie Łuzyc”, gdy tymczasem ta została utworzona doraźnie w ciągu kilku godzin przez personel sanitarny z dostępnych wówczas środków transportowych:

(...) 15. sbs musiał w szybkim tempie przygotować ewakuację pacjentów zgromadzonych w DMP, nie dysponował jednak odpowiednią ilością środków transportowych dla przewiezienia ponad 300 osób (...) posiadał głównie wozy konne. Ppłk W. Józwińkiewicz zdecydował, że wsparcia udzieli mu 13. kompania samochodowa (...). Spowodowało to opóźnienie wyjazdu kolumny sanitarnej z Pulsnitz (...). (Kopociński Z. i Kopociński K. 2021: 83)

W zdaniu nieco wyżej cytowanym autorka recenzji podaje także liczbę ofiar zbrodni dokonanej w Horce, która miałyby się kształtować na poziomie ok. 300 osób. Jednocześnie napisała:

W rozdziale czwartym przedstawiono także wyniki wnikliwej analizy zachowanej polskiej dokumentacji medycznej. Na ich podstawie autorzy podjęli próbę oszacowania liczby poległych, która jest, ich zdaniem, większa niż początkowo zakładano (...). (Woszczerowicz 2022: 259)

Tymczasem jest dokładnie odwrotnie niż podaje Woszczerowicz, gdyż ok. 300 zabitych to liczba przyjęta w ramach hipotezy badawczej na podstawie wcześniejszych źródeł, natomiast w wyniku dalszych badań ustaliliśmy, iż liczba ofiar była mniejsza:

(...) łącznie straty kolumny sanitarnej 15. sbs wyniosły ok. 150–200 zabitych. Pojawiające się w artykułach publicystycznych informacje o 300 zabitych są z całą pewnością przesadzone, gdyż cała kolumna w przybliżeniu liczyła niewiele więcej osób, a przecież nie wszyscy zginęli. W zachowanych relacjach jest wyraźnie mowa o tym, że wielu lżej rannych zdołało zbiec do lasu, co pozwoliło im uniknąć kaźni i dotrzeć następnie do naszych lub sowieckich wojsk. (Kopociński Z. i Kopociński K. 2021: 95)

Wydaje się, iż autorka recenzji błędnie zinterpretowała nasze uwagi dotyczące liczby ekshumowanych ofiar w stosunku do wszystkich zamordowanych:

(...) liczba osób zabitych w Horce może być znacznie większa niż 44. Jednocześnie relacje mieszkańców wsi wskazują, iż w pobliskim lesie nadal znajdują się mogiły polskich żołnierzy z kolumny sanitarnej, które nigdy nie zostały ekshumowane i mogą kryć ciała innych poległych. (Kopociński Z. i Kopociński K. 2021: 95)

W rozdziale trzecim i czwartym występuje kilka zdań, w których powracamy do tematyki omówionej w rozdziałach wcześniejszych, co trafnie dostrzegła autorka recenzji: „Tego rodzaju rozwiązanie kompozycyjne nieco zaskakuje, ponieważ wspomniana tematyka została już poruszona (...)” (Woszczerowicz 2022: 258). Cel takiego zabiegu przedstawiliśmy we wstępie naszej monografii:

Książka powstała w układzie chronologiczno-rzeczowym, co stwarza pewne ryzyko powtórzeń faktów i zdarzeń, które miały wpływ jednocześnie na różne poruszane zagadnienia. Jednak wydaje się, że pominięcie części tych

powtórzeń zmniejszyłoby czytelność opisywanych zjawisk. (Kopociński Z. i Kopociński K. 2021: 14)

Mieliśmy nadzieję, iż naszą książką, w związku z podjętą tematyką, zainteresują się osoby na co dzień zajmujące się zupełnie innym polem badawczym (np. lekarze, sorabiści, sławiści etc.), toteż staraliśmy się w sposób najbardziej przystępny przedstawić im kwestie dla nich dość odległe i podkreślać najbardziej istotne rzeczy, aby były bardziej zrozumiałe. Na ile się to udało, niech ocenią inni, natomiast zasygnalizowane przez nas błędy popełnione przez autorkę recenzji wskazują, iż chyba warto uwypuklać w szczególności sposób bardziej skomplikowane kwestie.

Autorka recenzji, prezentując nasze osoby, napisała:

Zbigniew i Krzysztof Kopocińscy to z wykształcenia lekarze specjalizujący się w okulistyce. Pochodzą z Żar, a ich pasją jest historia wojskowej służby zdrowia. Z tych zainteresowań zrodziło się kilka ich dotychczasowych publikacji historycznych (...). (Woszczerowicz 2021: 257)

Gwoli ścisłości niech nam będzie wolno zauważyć, że tematyką historii polskiej wojskowej służby zdrowia zajmujemy się od ponad dwudziestu lat, co zaowocowało znacznie większą niż „kilka” liczbą publikacji, w tym m.in. ośmioma monografiami.

W kwestii formalnej musimy także zwrócić uwagę, iż monografia nasza liczy 393 strony, a nie 391, jak podała autorka recenzji w tytule: „**Rec.: Zbigniew Kopociński, Krzysztof Kopociński, *Horka – lużycka Golgota służby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego*, Wydawnictwo Uczelniane PWSZ, Głogów 2021, 391 s.**” (Woszczerowicz 2022: 257).

Z pełną pokorą i zrozumieniem przyjmujemy słowa krytyki dotyczące zauważonych przez autorkę recenzji błędów gramatycznych, stylistycznych, interpunkcyjnych etc. Dziękujemy za te uwagi, które skłonią nas z całą pewnością do jeszcze staranniejszej i uważniejszej pracy podczas tworzenia kolejnych publikacji, choć trudno nam obiecać, że w przyszłości uda się ich zupełnie uniknąć, jednak zawsze będziemy dążyć do ich minimalizacji. Autorce recenzji dziękujemy za podjęcie trudu przeprowadzenia wnikliwej recenzji naszej pracy.

Bibliografia

- Kopociński, Z.; Kopociński, K. (2021). *Horka – łużycka Golgota służby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego*=*Horka – das Lausitzer Drama des Sanitätsdienstes der 2. Polnischen Armee*, Głogów, 393 s.
- Woszczorowicz, Z. (2022), Rec.: Zbigniew Kopociński, Krzysztof Kopociński, *Horka – łużycka Golgota służby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego*, Wydawnictwo Uczelniane PWSZ, Głogów 2021, 391 s., „Zeszyty Łużyckie”, 57, 257–260.

Krzysztof Kopociński, dr n. med., lekarz, specjalista chorób oczu, historyk medycyny, społecznik i działacz organizacji kresowych. Absolwent Wydziału Lekarskiego Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego w Łodzi, od wielu lat związany zawodowo ze 105. Kresowym Szpitalem Wojskowym z Przychodnią w Żarach. W swojej aktywności naukowej koncentruje się na badaniach dziejów wojskowej służby zdrowia, jest autorem i współautorem ponad stu publikacji naukowych i popularnonaukowych, w tym ośmiu monografii, m.in.: *105 Szpital Wojskowy w Żarach. Duma Ziemi Lubuskiej* (2014), *Lekarze szpitala wojskowego w Żarach* (2014), *Szpital Wojskowy w Równem w latach 1919–1939* (2020), *Horka – łużycka Golgota służby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego = Horka – das Lausitzer Drama des Sanitätsdienstes der 2. Polnischen Armee* (2021). Laureat nagrody „Praemium Honoris Cresovianae” za wybitne zasługi w działalności na rzecz przywracania narodowej pamięci o polskich Kresach.

e-mail: krzysztof.kopocinski@wp.pl

Zbigniew Kopociński, dr n. med., lekarz, specjalista chorób oczu, historyk medycyny, społecznik i działacz organizacji kresowych oraz kombatanckich. Absolwent Wydziału Lekarskiego Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego w Łodzi, od wielu lat związany zawodowo ze 105. Kresowym Szpitalem Wojskowym z Przychodnią w Żarach. Głównym polem jego zainteresowań naukowych jest historia polskiej wojskowej służby, wyniki swych badań zaprezentował jako autor i współautor w ponad stu publikacjach naukowych i popularno-naukowych, w tym ośmiu monografiach, m.in.: *Sanatorium Rehabilitacyjne Leczenia Zeza w Sobótce* (2016), *Szpital Wojskowy w Równem w latach 1919--1939* (2020), *Horka – łużycka Golgota służby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego = Horka – das Lausitzer Drama des Sanitätsdienstes der 2. Polnischen Armee* (2021), *Szpital Główny 1. Korpusu Polskiego w Bobrujsku* (2023). Wspólnie z bratem, dr. Krzysztofem Kopocińskim, był pomysłodawcą i wnioskodawcą nadania 105. Szpitalowi

Wojskowemu w Żarach nazwy wyróżniającej „Kresowy”. Za swoją działalność uhonorowany przez Światowy Kongres Kresowian nagrodą „Praemium Honoris Cresovianae” za wybitne zasługi w działalności na rzecz przywracania narodowej pamięci o polskich Kresach, a także „Buzdyganem Polski Zbrojnej”, prestiżową nagrodą przyznawaną corocznie dla osób szczególnie zasłużonych dla Wojska Polskiego.

e-mail: zkopocinski@wp.pl